

Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság

**III. Tudomány- és Ipartörténeti
Konferencia**

Marosvásárhely, 2010. június 24-27.

A konferencia szervezője

Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság – EMT
Tudománytörténeti Szakosztály

A konferenciák elnökei

WANEK Ferenc
KÁSA Zoltán

A konferencia tudományos bizottsága

WANEK Ferenc,
az EMT Tudománytörténeti Szakosztályának elnöke
Dr. KÁSA Zoltán
az EMT Tudománytörténeti Szakosztályának elnöke

A konferencia szervezőbizottsága

HORVÁTH Erika
PAP Tünde
PROKOP Zoltán

Támogató

Szülőföld Alap – Budapest

MTA-KAB – Kolozsvár

Nyomda

INCITATO – Kolozsvár

A konferencia programja

Csütörtök,

június 24.

Helyszín: Deus Providebit Tanulmányi Ház (Rózsák tere 61.)

17⁰⁰ – 21⁰⁰ regisztráció, elszállásolás

20⁰⁰ – 22⁰⁰ vacsora

Péntek,

június 25.

8⁰⁰ reggeli

9⁰⁰ – 19⁰⁰ egész napos szakmai kirándulás a *Marosvásárhely-Sáromberke (Teleki-kastély)-Gernyeszeg (Teleki-kastély)-Szászrégen (gótikus templom)-Kissármás (gázkút)-Mezőzáh (vadbazsarózsás természetvédelmi terület)-Radnót (reneszánsz kastély)-Kerelőszentpál (Haller-kastély)-Marosvásárhely* (ebéd Nagysármáson a MARIADI vendéglőben).

Indulás: Deus Providebit Tanulmányi Ház elől (Rózsák tere 61.)

20⁰⁰ – 22⁰⁰ vacsora

Szombat,

június 26.

Helyszín: Deus Providebit Tanulmányi Ház (Rózsák tere 61.)

7³⁰ reggeli

8³⁰ regisztráció

9⁰⁰ a konferencia megnyitója, köszöntők

9³⁰ előadások

11¹⁰ kávészünet

11³⁰ előadások

13⁰⁰ ebéd

15⁰⁰ előadások

16¹⁵ kávészünet

16³⁵ előadások

18⁰⁰ kultúrműsor – Kővirág együttes

19⁰⁰ díszvacsora

Vasárnap,

június 27.

hazautazás

ELŐADÁSOK

Technikatörténet

Ülésvezető: **WANEK Ferenc**

9³⁰ **TÓTH János**
A sármási gáztörténet dokumentumai a Magyar Olajipari Múzeumban

9⁵⁵ **FARAGÓNÉ PÖPPL Zsuzsanna**
A vízi közmű társulatok tevékenysége az Alsó-Dunavölgyi Vízügyi Igazgatóság területén a 20. században

10²⁰ **KRAJNIK-NAGY Károly**
*Szikkarepszitők a Vaskapunál
(Széchenyi István és az Al-Duna szabályozása)*

10⁴⁵ **HOLLÓ Csaba**
A kőbányai Dreher sörgyár története

11¹⁰–11³⁰ **kávészünet**

Fizikatörténet

Ülésvezető: **HOLLÓ Csaba**

11³⁰ **MÓCSY Ildikó**
Környezettudomány, az ókortól napjainkig

11⁵⁵ **GÜNDISCHNÉ GAJZÁGÓ Mária**
*Bolyai Farkas hőtana
„A meleg ... fekete világosság, azaz a' világos sugárnak
fekete stamenje”*

12²⁰ **KOVÁCS Zoltán**
Akik előttünk jártak. Kolozsvári fizikusok

ELŐADÁSOK

Matematikatörténet

Ülésvezető: **KOVÁCS Zoltán**

- 15⁰⁰ **OLÁH-GÁL Róbert**
A Bolyaiak komplex számokkal kapcsolatos feljegyzései és Bolyai Farkas Koronkán
- 15²⁵ **KÁSA Zoltán**
Schlesinger Lajos matematikai előadásai a kolozsvári egyetemen
- 15⁵⁰ **KOVÁCS Győző**
Két már-már elfelejtett informatikus-kibernetikus a múlt század elejéről: Juhász István és Nemes Tihamér

16¹⁵–16³⁵ **kávészünet**

Földtudományok

Ülésvezető: **TÓTH János**

- 16³⁵ **DVORÁCSEK Ágoston**
Benkő Ferenc, a nagytudású enyedi professzor
- 17⁰⁰ **HEVESI Attila**
Brassai Sámuel „Bevezetés a ' Világ', Föld” és státusok’ esmeretére.” c. könyvéről
- 17²⁵ **WANEK Ferenc**
Héjjas Imre, egy méltánytalanul elfelejtett parányóslény-bűvár

---

Beköszöntő

Tisztelt résztvevői a harmadik Tudomány- és Ipartörténeti Konferenciának!

Gazdasági válság, természeti katasztrófák idején luxusnak tűnik tudománytörténettel foglalatkoskodni. Valóban, országainkban és Európánkban mélypontján a gazdaság, hazánkban vele tart a politikai vezetők hitele is. Európa nem leli a kiutat a nemzeti vagyonkezelés és az egységes európai pénz- és tőkepolitika között. Franciaországtól Lengyelországon át, Romániáig pusztít az elszabadult időjárás, vele a vízár. A halottak száma három, a károsultaké hét számjegyű. Senki nem ígér(het) gyors, sérülésmentes kilábalást helyzetünkben.

Egyedül nemzetiségi létünkben kaptunk részben erkölcsi kárpótlást és ígéreteket. Ez lehet reményforrás is, de az eddigi történelmi tapasztalat arra int, várjuk ki, merre visz Kelet-Európa nagy útja, mely nem nosztalgiavonaton halad.

Akkor mit akarhat egy maroknyi ember Marosvásárhelyen, csendes, vagy csendesnek tűnő történelmi időkben véghezvitt tudományos és technikai hőstettek kiderítésével, esetleg csak felemlítésével? Azt hiszem, a válasz egyszerű: végezzük dolgunkat. Mint a tüdő a mindenkori lélegzetvétellel. Igen, egy társadalom egészének egészségérzetéhez tartozik ez is. Ha a láb, akár a kar, a tüdő, a máj, vagy egy nagy bőrfelület megsérül, a szervezet összeszedi erejét a baj helyrehozatalára, de legkisebb funkcióinak feladását sem akarja. Minden épen maradt szerv, vagy a sérült működőképes része, végzi munkáját, igyekezve az összhangot fenntartani, helyreállítani.

Igen, hölgyeim és uraim, ez a feladatunk, mert ezt vállaltuk fel. Társadalmunk, nemzetünk önbecsüléséhez – sok szó esett erről Trianon óta köreinkben – hozzátartozik egységes és egészséges énképünk. Mindenek előtt kultúrértékeinket szoktuk e tekintetben szem előtt tartani. A kultúra pedig nem merül ki a művészetekben, sőt!

Hogy a kultúra elsősorban ne csak a művészeteket jelentse a köztudatban, lehet mindössze idő kérdése. Az olasz quadrocento idején nem hiszem azt, hogy sokan beszéltek volna a reneszánsz dicsőségességéről, Európa hajnaláról. A pénz erejét láthatták az eső után gombamód kinövő díszes palotákban, nem a mögötte és vele moccanó szellemét. Ma a technika csúcsteljesítményeire büszke az ember, és csak kevesen veszik észre a mögötte munkálkodó szellemiséget. Lehet, kell egy történelmi távlat az arányok s a gyökerek helyes megítéléséhez.

Nos, hát szerény számú csoportunk éppen azon munkálkodik, hogy ennek a történelmi távlatnak az idejét kurtítsa. Hogy a helyénvaló, megalapozott nemzeti önkép, méltóságérzet támaszait feltárja, mindnyájunk és társadalmunk egészséges önérzete megteremtése érdekében. Gyógymód tehát cselekedetünk! Adja Isten, hogy ezt minél többen megértsék.

Sikeres munkálkodást tehát a harmadik Tudomány- és Ipartörténeti Konferenciánkon!

WANEK Ferenc